

Príspevok k poznaniu súčasnej ukrajinskej literárnej produkcie

AMIR, Adriana (ed.): *Na prahu milénia. Antológia súčasných ukrajinských umeleckých textov (krátke útvary v 21. storočí)*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2021. 230 s. ISBN 978-80-555-2747-5

Ingrid Ilčísková

Stredná zdravotnícka škola milosrdného Samaritána, Svidník
ingridilciskova@gmail.com

Antológia súčasných ukrajinských umeleckých textov (krátke útvary v 21. storočí) symbolicky nazvaná *Na prahu milénia* editorky Adriany Amir patrí k unikátnym knihám súčasnej prekladovej (dvojjazyčnej ukrajinsko-slovenskej) literatúry. Ukrajinská literatúra je na slovenskej kultúrnej scéne stále prítomná (aj keď s rôznou intenzitou) a spoločný duchovný priestor vyplňa vzájomná blízkosť a symbióza slovensko-ukrajinských vzťahov.

Cieľom antológie bolo „sprístupniť tvorbu, ktorá sa objavila už v novom miléniu“, konkrétne, predstaviť literárne diela, ktoré vyšli na Ukrajine v posledných dvoch dekádach 21. storočia v rokoch 2002 – 2017. Výber editorky je selektovaný z viacerých hľadísk (snaha priblížiť autorov, ktorí ešte na Slovensku neboli prekladaní; predstava rôznorodého priestoru ukrajinskej prózy a umeleckých štýlov jednotlivých autorov; tendencia hľadania totožnosti a odlišnosti znakov literárnych diel na pozadí kultúrno-spoločenského priestoru po roku 2000). Čo sa týka žánrovosti textov, ide o širokú paletu žánrov od historického románu, cez mestskú prózu až po absurdno-existenciálno-satirické obrazy. Pričom dominantným žánrom je poviedka.

Publikácia je koncipovaná na základe výberu jedenástich autorov a úryvkov ich textov. Prvotná selekcia textov svedčí o erudovanom odbornom prehľade o súčasnej ukrajinskej literatúre a o premyslenej kompozícii a usporiadanosti výberu textov. Každý samotný text predchádza medailón, ktorý približuje autora a jeho ideológiu. V záverečnej časti Poznámky sú umiestnené vysvetlivky približujúce ukrajinské reálie. Ide výlučne o texty po ukrajinsky píšucich autorov a chceme zdôrazniť, že všetky texty sú na Slovensku publikované po prvýkrát, čo svedčí o výnimočnosti a aktuálnosti publikácie a o naplnení možnosti rozšírenia intelektuálneho priestoru čitateľov antológie a priblíženia ukrajinských reálií.

Ukrajinský priestor súčasnej literatúry predstavujú autori, ktorých texty preložili Adriana Amir a Veronika Dadajová. Konkrétne, Adriana Amir preložila fragment z románu *HenpOcmi (Inorodí)* Tarasa Prochaska, jedného z najpopulárnejších autorov Ukrajiny; úryvok z mestskej prózy *Сарабанда банду Сапу (Sarabanda Sárinej bandy)* od Larisy Denysenko; úvodnú časť románu Jurija Vynnyčuka *Танго смерти (Tango smrti)*; ukážku z historického románu *Фелікс Австрія (Felix Austria)* Sofie Andruchovyč, ktorá čitateľov prenáša do čias Rakúsko-Uhorska; zakarpatský literárny diskurz reprezentuje Andrij Ľubka a jeho román *Карбід (Karbid)* satirickým spôsobom opisujúci pašeráctvo; k ďalším reprezentantkám súčasnej ženskej literatúry patria Chrystyna Kozlovska a jej existenciálna próza *Ковтовніше за золото (Cennejšie ako zlato)*; Kateryna Babkina, ktorá v roku 2021 získala prestížne stredoeurópske literárne ocenenie Angelus, a začínajúca autorka Maryna Ješčenko ironizujúcim spôsobom približujúca obdobie totality. Veronika Dadajová preložila fragmenty z textov Tane Maľarčuk, spisovateľky žijúcej v Rakúsku, časť prózy *Поклоніння ящірці (Uctievanie jašterice)* Ľubka Dereša, ktorý vykresľuje dynamické psychologické postavy a Pavla

Korobčuka objasňujúceho subkultúru „hopníkov“ v knihe *Священна книга оповідань* (*Svätá kniha hopoviedok*).

Publikácia je prínosom k súčasným slovensko-ukrajinským literárnym vzťahom a v širšom kontexte k vzájomnému slovensko-ukrajinského kontextu duchovných hodnôt oboch národov. Umelecká, tematická, hodnotová pestrosť prekladaných diel je pozoruhodná a obohacujúca. V dielach sa premiešava realita s absurditou, logickosť s nelogickosťou, často doplnená humorom a iróniou. Kľúčové sú otázky bytia, hamletovsky známe „Byť či nebyť“, v kontexte národa, spoločnosti, ľudskosti.

Autorke prekladu sa popasovali s lokálnymi nárečiami, slangovými a nespisovnými termínmi, ktoré nie sú zhrnuté v žiadnom slovníkovom korpuse. Prekladové texty zachovávajú informačno-poznávaciu a umeleckú stránku textu a, samozrejme, rešpektujú originalitu textu. Antológia preto plní svoj cieľ, obohatiť poznanie a zorientovať čitateľov v ukrajinskej literárnej produkcii milénia a ukázať na možnosti ukrajinsko-slovenského prekladu. Jej dvojjazyčná, „zrkadlová“ forma je nepochybne pridanou hodnotou. V takomto formáte zaiste poslúži nielen študentom prekladateľstva, ale aj ostatným zainteresovaným, ktorí si chcú porovnať ukrajinský originál a slovenský preklad.

Nepochybne pozitívny prvý dojem urobí sugestívne navrhnutá obálka Antológie, ktorej autorom je prešovský výtvarník Jaroslav Ondo. Na záver treba oceniť, že uvedený výber literárnych diel má aj elektronickú verziu, bude tak ľahšie dostupný všetkým záujemcom.